

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 4375/19

בג"ץ 4457/19

לפני :
כבוד הנשיאה א' חיות
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט מ' מזוז

העותרות בבג"ץ 4375/19 :
1. מועצה אזורית מטה יהודה
2. הוועדה המקומית לתכנון ובניה
העותרת בבג"ץ 4457/19 :
אורה מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ

נ ג ד

המשיבים בבג"ץ 4375/19 :
1. המועצה הארצית לתכנון ובניה
2. ועדת המשנה לנושאים תכנוניים עקרוניים שליד המועצה הארצית לתכנון ובניה
3. הוועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים
4. החברה להגנת הטבע
5. אדם טבע ודין
6. אורה מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ
7. עמינדב מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ

המשיבים בבג"ץ 4457/19 :
1. המועצה הארצית לתכנון ובניה
2. ועדת המשנה לנושאים תכנוניים עקרוניים שליד המועצה הארצית לתכנון ובניה
3. הוועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים
4. משרד הבינוי והשיכון
5. הוועדה המקומית לתכנון ובניה ירושלים
6. מועצה אזורית מטה יהודה

עתירה למתן צו על תנאי וצו ביניים

(24.2.2020)

כ"ט בשבט התש"ף

תאריך הישיבה :

בשם העותרות בבג"ץ
4375/19 והמשיבות 5-6
בבג"ץ 4457/19 :
עו"ד איל ד. מאמו עו"ד גל אוהב ציון

בשם העותרות בבג"ץ
4457/19 והמשיבה 6 בבג"ץ
4375/19
עו"ד רחל זכאי ; עו"ד שגיב חנין ; עו"ד חן אסלן

בשם המשיבות 1-3 בבג"ץ
4457/19 ובבג"ץ 4375/19
4457/19 : בבג"ץ 4
עו"ד יונתן ברמן ; עו"ד אבי טוויג

בשם המשיבה 4 בבג"ץ
4375/19 :
עו"ד אלי בן ארי

בשם המשיבה 7 בבג"ץ
4375/19 :
עו"ד משה בן דוד

בשם המשיבה 5 בבג"ץ
4457/19 :
עו"ד נטע עזרא

פסק-דין

השופט מ' מזוז:

1. עניינן של עתירות אלו בהחלטת המועצה הארצית לתכנון ולבניה (להלן: המועצה הארצית) מיום 7.5.2019 לאשר את תכנית תמ"מ 1/30/1 – הרחבת אזור פיתוח עירוני של ירושלים – רכס לבן (להלן: תמ"מ 1/30/1 או התכנית), המהווה תיקון לתכנית המתאר המחוזית ירושלים - תמ"מ 30/1. מטרתה של תמ"מ 1/30/1 להרחיב את אזור הפיתוח העירוני של העיר ירושלים אל מתחם רכס לבן - שרובו הגדול מצוי בשטח המוניציפלי הדרום-מערבי של ירושלים ומיעוטו בתחומה של המועצה האזורית מטה יהודה - תוך שינוי הייעוד של השטח.

רקע – תמצית הליכי התכנון והאישור של תמ"מ 1/30/1

2. מאז סוף שנות ה-80 של המאה העשרים נבחנה ונדונה ההצעה להרחבה של תחום העיר ירושלים לכיוון מערב, לרבות באזור רכס לבן. במסגרת זו, בין היתר, החליטה הממשלה בשנת 1998 להטיל על שר הפנים לפעול להרחבת תחום השיפוט ומרחב התכנון של ירושלים (החלטת הממשלה מס' 3913), ובשנת 2000 מינה שר הפנים ועדת גבולות לבחינת הצורך בהרחבת תחום השיפוט של ירושלים (ועדת נתיב). על סמך החלטת הממשלה האמורה ובמקביל לעבודתה של ועדת נתיב הוכנה הצעה לשינוי תכנית המתאר של ירושלים, אשר כללה בין היתר את ייעוד רכס לבן לשטח לפיתוח עירוני של ירושלים ("תכנית ספדי"). הצעה זו נערכה במקביל לקידום תכנית המתאר המחוזית

החדשה למחוז ירושלים (תמ"מ 30/1), ותכנית המתאר החדשה לעיר ירושלים (תכנית מתאר ירושלים 2000), אשר כללו אף הן הרחבה של אזור הפיתוח העירוני של ירושלים באזור רכס לבן. יצוין כי גם תכנית תמ"מ א 35 (תכנית המתאר הארצית המשולבת לבניה, לפיתוח ולשימור, להלן: תמ"מ א 35), שאושרה בשנת 2005, כללה את אזור רכס לבן בתחום המרקם העירוני של ירושלים.

ואולם בסופו של דבר הוחלט על ידי המועצה הארצית שלא לקדם בשלב זה את תכנית ספדי ואת פיתוח רכס לבן במסגרת תמ"מ 30/1, ולהעדיף את פיתוח הרקמה העירונית הקיימת על פני הרחבת שטחי הפיתוח מערבה. בהתאם לכך הוחלט כי רכס לבן לא יסומן בשלב זה כאזור לפיתוח עירוני בתמ"מ 30/1, וכי פיתוחו ייבחן בנפרד במסגרת שינוי לתכנית המתאר המחוזית.

3. ביום 1.10.2014 הכריזה ועדת השרים לענייני דיור ("קבינט הדיור") על אזור רכס לבן כמתחם מועדף לדיור בהתאם לסעיף 3(א) לחוק לקידום הבנייה במתחמים מועדפים לדיור (הוראת שעה), התשע"ד-2014. בהתאם לכך, דנה הוועדה למתחמים מועדפים לדיור (להלן: הותמ"ל) באפשרות לקדם תכנון של אזור רכס לבן כמתחם מועדף לדיור, אך בהמשך הוחלט שלא לקדם את התכנית במסלול הותמ"ל, אלא במסלול התכנון הרגיל - כתכנית מתאר מקומית הכוללת הוראות מפורטות בסמכות הוועדה המחוזית (להלן: התכנית המפורטת), וזאת בכפוף לקידום תיקון לתמ"מ 30/1. במקביל לכך, הוגשה על ידי משרד הבינוי והשיכון בקשה לשינוי גבולות השיפוט המוניציפאליים באופן שחלק השטח של התכנית שבתחום המועצה האזורית מטה יהודה יועבר לתחומה המוניציפלי של ירושלים.

4. לשם קידום מהלך זה החלה לפעול בלשכת התכנון המחוזית ירושלים מחודש נובמבר 2016, ועדת היגוי לתכנון מתחם רכס לבן, אליה הוזמנו בין היתר נציגי הרשויות המקומיות ירושלים ומטה יהודה וגופי הגנת הסביבה. ועדת ההיגוי בחנה חלופות רבות לתכנית המוצעת במטרה למזער את השפעותיה הסביבתיות ולקדם תכנון המשכי ורציף למרקם הבנוי של ירושלים. במסגרת זו צומצם היקף שטחה המיועד של התכנית באופן משמעותי, ובפרט בקו התפר שלה עם שטח מושב אורה.

5. ביום 26.2.2017 המליצה הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה מחוז ירושלים (להלן: הוועדה המחוזית) למועצה הארצית על הפקדת תמ"מ 1/30/1 לשינוי ייעוד הקרקע במתחם רכס לבן לאזור פיתוח עירוני, על מנת לתת מענה לצרכי הפיתוח

העתידיים של ירושלים וכדי להבטיח התחדשות עירונית בתחום הבינוי הקיים. ביום 26.3.2017 התקיים דיון נוסף במליאת הוועדה המחוזית בהמלצה על הפקדת התכנית, במסגרתו נשמעו נציגי המתנגדים, וכיניהם גם נציגי העותרות בוועדה המחוזית, אשר השמיעו את עיקר הטענות שהועלו בעתירות. בתום הדיון שבה והחליטה הוועדה המחוזית להמליץ בפני המועצה הארצית על הפקדת תמ"מ 1/30/1.

6. ביום 5.9.2017 התקיים במועצה הארצית דיון בהפקדת תמ"מ 1/30/1. במסגרת הדיון נשמעה התנגדותם של נציגי המתנגדים, וכיניהם העותרות, להפקדת התכנית. בסיום הדיון קבעה המועצה הארצית כי יש הצדקה לקידום התכנית, ועל כן הוחלט על הפקדתה, בתנאים. בהמשך לכך פורסמה התכנית להפקדה בעיתונים, וכן פורסמה ברשומות הודעה בדבר הפקדת התכנית (25.12.2017).

7. לתכנית הוגשו התנגדויות על ידי גורמים שונים ובהן העותרות. ביום 5.2.2018 התקיים דיון פנימי במליאת הוועדה המחוזית לצורך גיבוש המלצותיה למועצה הארצית בעניין ההתנגדויות לתכנית. בדיון השתתפו גם נציגי העותרות. בסיום הדיון החליטה מליאת הוועדה המחוזית לקיים דיון פנימי נוסף כדי להמשיך ולדון בהמלצותיה. ביום 5.3.2018, לאחר דיון, העבירה הוועדה המחוזית למועצה הארצית את המלצתה לאשר את התכנית.

ביום 23.1.2018 החליטה ועדת המשנה של המועצה הארצית לנושאים תכנוניים עקרוניים (להלן: הולנת"ע) למנות את האדריכל אדם קולמן כ"חוקר" לשמיעת ההתנגדויות לתכנית ולהגשת חוות דעתו והמלצותיו בנוגע להן, וזאת לפי סעיף 107א לחוק התכנון והבניה, התשכ"ה-1965 (להלן: החוק).

החוקר קיים הליך שימוע של ההתנגדויות שהוגשו, וכיניהן גם ההתנגדויות שהגישו העותרות, והגיש לולנת"ע דו"ח על ההתנגדויות הכולל את המלצותיו לגביהן. ביום 16.4.2019 דנה הולנת"ע בהמלצות החוקר בנוגע להתנגדויות שהוגשו, ולאחר דיון החליטה לאמץ את רוב ההמלצות, למעט במספר עניינים.

8. המלצות החוקר והולנת"ע הובאו בפני המועצה הארצית, אשר דנה בהן בישיבתה מיום 7.5.2019 והחליטה לדחות את ההתנגדויות ולאשר את תמ"מ 1/30/1, בכפוף להמלצות הולנת"ע.

9. החלטה זו היא מושא העתירות שלפנינו.

יצוין כי בקשה לצו ביניים שהוגשה לצד העתירה בבג"ץ 4375/19, במסגרתה התבקש בית המשפט להורות על עיכוב פרסום אישור תמ"מ 1/30/1 למתן תוקף עד להכרעה בעתירה, נדחתה ביום 16.7.2019 (השופט ע' גרוסקופף), וביום 18.7.2019 נדחתה גם בקשה לעיון חוזר בהחלטה. בהתאם לכך דבר אישור תמ"מ 1/30/1 למתן תוקף פורסם ברשומות ביום 29.7.2019.

10. בד בבד עם הליכי האישור של התיקון לתמ"מ (תמ"מ 1/30/1) כמפורט לעיל, קודמה גם התכנית המפורטת אשר הוגשה על ידי משרד הבינוי והשיכון לוועדה המחוזית.

ביום 24.7.2018 - קרוב לשנה לאחר שהמועצה הארצית החליטה על הפקדת תמ"מ 1/30/1 - דנה מליאת הוועדה המחוזית בתכנית המפורטת והחליטה על הפקדתה בתנאים. אחד מהתנאים שנקבעו היה כי מתן התוקף לתכנית המפורטת יותנה בכך שקודם לכן תאושר תמ"מ 1/30/1. התכנית המפורטת פורסמה להפקדה ברשומות ביום 27.12.2018.

במהלך החודשים אפריל ויולי 2019 קיימה הוועדה המחוזית חמישה דיונים בתכנית המפורטת, וביום 28.7.2019 החליטה לדחות את מרבית ההתנגדויות שהוגשו לתכנית ולאשר אותה בכפוף למספר תיקונים ותנאים. נגד ההחלטה על אישור התכנית המפורטת הוגשו עררים למועצה הארצית, אשר עדיין תלויים ועומדים.

להשלמת התמונה יצוין כי עתירה שהוגשה על ידי אורה מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ (להלן: מושב אורה) נגד הוועדה המחוזית למניעת אישור התכנית המפורטת נמחקה ביום 10.4.2019, בהסכמת הצדדים, לאחר שהובהר כי לא יינתן תוקף לתכנית המפורטת אלא לאחר ובכפוף למתן תוקף לתמ"מ 1/30/1 (עת"מ 59465-10-18).

תמצית טענות העותרות ותגובות המשיבים

11. נימוקי העותרות בעתירותיהן מתמקדים בטענה כי תמ"מ 1/30/1 עומדת בסתירה להוראות תמ"א 35, וזאת לצד טענות דיוניות שונות באשר להליכי אישור התכנית.

העותרת בבג"ץ 4375/19, המועצה האזורית מטה יהודה והוועדה המקומית לתכנון ולבניה מטה יהודה (להלן יחד: מטה יהודה), והעותרת בבג"ץ 4457/19, מושב אורה, טוענות כי תמ"מ 1/30/1 סותרת את הוראותיה של תמ"א 35 במספר סוגיות: ראשית, כי לפי תמ"א 35 אישור פיתוח עירוני חדש מותנה במיצוי עתודות הבניה הקיימות, תנאי שאינו מתקיים כנטען בענייננו; שנית, כי בניגוד להוראות תמ"א 35, גודל השטח הפתוח שנקבע בתכנית קטן מהשטח לפיתוח עירוני שנקבע בה; ושלישית, כי בניגוד להוראות התמ"א, התכנית לא קבעה חייץ בין מושב אורה, המהווה "מכלול כפרי מוגן", לבין השטח לפיתוח עירוני.

כן נטען לפגמים דיוניים שונים בהליכי אישור התכנית: כי התכנית קודמה ואושרה כשטח לפיתוח עירוני של העיר ירושלים כאשר חלק מהשטח הוא בתחום השיפוט של מטה יהודה וכאשר הליך שינוי גבולות השיפוט טרם הושלם; כי הייתה פגיעה בזכות העיון ובזכות הטיעון של העותרות בכך שלא הועברו אליהן חומרים שונים שהוגשו לחוקר, ובכך שנדחתה בקשתן לטעון את נימוקי התנגדותן בפני הולנת"ע והמועצה הארצית; וכי שינוי מיקום "השטח הפתוח המיוחד", לפי המלצת החוקר, חייב הפקדה מחדש של התכנית, או לפחות מתן אפשרות להגיש התנגדות לשינוי בטרם אישור התכנית.

מושב אורה הוסיף וטען כי החלטת המועצה הארצית לפיה שאלת החייץ בין מושב אורה לבין הסביבה העירונית תידון על ידי הוועדה המחוזית במסגרת התכנית המפורטת מהווה התפרקות של המועצה הארצית מסמכותה, וכי התכנית פוגעת במושב מבחינה כלכלית וכן בצביונו הכפרי.

12. המשיב 7 בבג"ץ 4375/19, מושב עמינדב, תומך בעתירת מטה יהודה מהנימוקים שפורטו בה.

המשיבות 4 ו-5 בבג"ץ 4375/19, החברה להגנת הטבע ועמותת אדם טבע ודין, תומכות אף הן בעתירות, מטעמים של הגנת הסביבה. עוד נטען כי אין בתכנית כל תניה הקושרת בין מתן היתרי בניה לשכונת מגורים חדשה ברקס לבן מכוחה של התכנית

המפורטת לבין מימושן של תוכניות להתחדשות עירונית, שהן כנטען בהצדקה היסודית של התכנית, וכי קידום התכנית המפורטת בטרם אושרה תמ"מ 1/30/1 אינו כדין.

לעומת זאת, המשיבה 5 בבג"ץ 4457/19, הוועדה המקומית לתכנון ובניה ירושלים (להלן: הוועדה המקומית ירושלים), מתנגדת לעתירות ומצטרפת לטענות המדינה לדחייתן, תוך הדגשה כי קיים מחסור ביחידות דיור בירושלים, וכי היקף עתודות הקרקע הזמינות לפיתוח אינו מספיק כדי לתת מענה ליעדי התכנון ולצרכי הפיתוח העתידיים של ירושלים.

13. בתגובה לעתירות הגישו משיבי המדינה - המועצה הארצית, הולנת"ע, הוועדה המחוזית ומשרד הבינוי והשיכון (להלן: המדינה) - מסמך תגובה מפורט, נתמך בתצהירים, הכולל סקירה מפורטת של ההליכים, וכן תגובה לכל אחת מהטענות שבעתירות. לטענת המדינה דין העתירות להידחות בהיעדר כל עילה להתערבות בהכרעת המועצה הארצית, שכן ההכרעה אם להקים שכונת מגורים ברכס לבן היא הכרעה תכנונית ולא משפטית. אשר לטענה כי טרם מוצו עתודות הבניה הקיימות בירושלים ולכן תמ"מ 1/30/1 מנוגדת להוראות תמ"מ א"א 35, נטען שאין בה ממש, שכן ההוראה בתמ"מ א"א 35 לא מחייבת מיצוי עתודות הקרקע לפיתוח בתחומי העיר, אלא אך כי העניין יישקל, וכך אכן נעשה בכל שלב משלבי קידום תמ"מ 1/30/1. בנוסף, תמ"מ 1/30/1 תורמת להתחדשות העירונית בירושלים באמצעות יצירת עתודות המתאימות לשמש כקרקעות משלימות בהתאם להחלטות מועצת מקרקעי ישראל.

בכל הנוגע לטענות בדבר סתירה להוראות תמ"מ א"א 35 לענין היקף החיץ, נטען כי מדובר בעתירה מוקדמת שכן המקום לבירור הטענות לענין החיץ הוא במסגרת התכנית המפורטת, ולענין זה תלויים ועומדים עררים שהוגשו למועצה הארצית והנושא צפוי להיבחן במסגרת הדיון בהם. לענין הטענה בדבר היחס בין היקף ה"שטח הפתוח המיוחד" לבין תוספת השטח ל"אזור פיתוח עירוני", נטען כי העדר החפיפה בין גודל השטחים אינו סותר את הוראות תמ"מ א"א 35. כן נטען כי קידום התכנית המפורטת והליך שינוי גבולות השיפוט בד בבד עם קידום תמ"מ 1/30/1 נועד לענות על צורך ציבורי דחוף בתוספת שטח לפיתוח בירושלים. אשר לטענות בדבר פגיעה בזכות העיון ובזכות הטיעון, נטען כי בידי העותרות הייתה תשתית עובדתית מספקת לצורך גיבוש התנגדותן, והחומרים עליהם הסתמך החוקר היו גם זמינים לציבור, וכן כי למתנגדים אין זכות לשימוע נוסף בפני המועצה הארצית מעבר לשימוע שהתקיים בפני החוקר. באשר לטענה כי העתקת מיקום "השטח הפתוח המיוחד" בתכנית הצדיקה הפקדה מחדש או הליך

התנגדות מחודש מכוח סעיף 106(ב) לחוק, נטען כי השינוי בא בין היתר בעקבות התנגדויות שהוגשו על ידי העותרות, וכי מכיוון שהשטח אליו הועתק השטח הפתוח מיועד בתמ"מ 30/1 לפארק מטרופוליני, הרי שסימונו כ"שטח פתוח מיוחד" בתכנית הנן הולם את המצב המאושר ולא נדרש בעניין זה הליך נוסף כנטען.

לבסוף לענין טענת מושב אורה בדבר הפגיעה הכלכלית בו, נטען כי שטחי המשבצת החקלאית שעשויים להיפגע במושב אינם בעלי מאפיינים מובהקים של חקלאות ברובם, וכי מכל מקום מדובר בטענה תכנונית טהורה שנבחנה בהליכי התכנון ואין עילה להתערבות שיפוטית בעניינה.

14. בדיון לפנינו חזרו באי כוח הצדדים על עיקרי טיעוניהם שבכתב, שהובאו בתמצית לעיל, כאשר טענות בא כוח מטה יהודה התמקדו בסתירה הנטענת להוראותיה של תמ"א 35; טענות באת כוחו של מושב אורה כווננו בעיקר לפגיעה שצפויה להיגרם למושב אורה מהתכנית; ואילו באי כוח החברה להגנת הטבע ואדם טבע ודין הביעו חשש כי התכנית תביא לפגיעה בערכי טבע וסביבה ייחודיים.

בא כוחה של המדינה מיקד טיעונו בכך, שהשאלה שבמוקד העתירות, האם ראוי לפתח את רכס לבן, היא שאלה ציבורית-תכנונית ולא שאלה משפטית. כן חזר על עיקרי טיעונו שבכתב, תוך שהוסיף לענין הטענות בנוגע לחיץ כי תמ"א 35 אינה קובעת את גודל החיץ, וכי ההכרעה בענין החיץ במסגרת העררים על התכנית המפורטת תאפשר קבלת החלטה מושכלת על בסיס מידע מפורט וקונקרטי. לענין הטענות בדבר הצורך בהפקדה מחדש נטען כי הן נשללו על ידי החוקר, בין היתר משום שהשטח הפתוח החלופי תואם את ייעודו המקורי.

באת כוחה של הוועדה המקומית ירושלים חזרה על תמיכתה בטענות המדינה לפיהן דין העתירות להידחות.

15. אקדים מסקנה להנמקה ואומר כי לא מצאתי בטענות העותרות כל עילה שיש בה כדי להצדיק את ביטול תמ"מ 1/30/1 או את השבתה לדיון מחודש במועצה הארצית, כמבוקש בעתירות, וממילא אני סבור כי דין העתירות להידחות.

16. בעיקרם של דברים מדובר במחלוקת לגבי האיזון הראוי במקרה דנן בין צרכי הפיתוח לבין ערכים של שמירת הטבע והנוף. הכרעה בדילמות מסוג זה של צרכי פיתוח מול ערכי סביבה והאיזון הראוי בין ערכים אלה, ביניהם קיים מתח מתמיד, היא ענין תדיר בהליכי התכנון.

"תכליתו העיקרית של התכנון במדינה מודרנית היא לקבוע את המדיניות הראויה להתפתחות הפיזית של מרחבי השטח בתחומה בהווה ובעתיד, תוך ראייה רחבה של צרכי הפרט והחברה לטווח קצר ורחוק כאחד. במסגרת מדיניות זו, קובע התכנון המרחבי את ייעוד שטחי הקרקע במדינה, בשים לב לצרכי הציבור בכל היבטי החיים, ובין היתר, בהיבטי הכלכלה, התעסוקה, התרבות, הרווחה, הביטחון והבטיחות. אחת ממטרות מדיניות התכנון הכוללת, שמה לה למטרה לאזן בין ייעודי שטחים למטרות בנייה, תעשייה ומסחר כמנוף לקידמה חברתית בתחום הכלכלה, התעסוקה, והפיתוח הטכנולוגי, לבין הותרת שטחים פתוחים לחקלאות, לשימור נוף וטבע, והגנה על איכות הסביבה, שנועדו לשמר את רווחת האדם, את בריאותו ואת איכות חייו... תכנון עיר הוא נושא מורכב שהשלכותיו רבות ומגוונות. יש לו משקל מכריע בקביעת איכות החיים של האדם ויש לו השפעה גדולה על אורחות חייו. הוא גורם מעצב בדמותה הכללית של החברה, ובאופי חייו של הפרט" (עע"ם 2528/02 ועדת ערר מחוזית - מחוז המרכז נ' 19 חברת נפט בע"מ, פסקה 20 (2008)).

17. אין גם חולק בדבר הצורך לאזן בזהירות בין צרכי הפיתוח האורבני לבין האינטרס החברתי בהגנה על ערכי טבע ונוף, "המצויים במשורה בארצנו הקטנה" (בג"ץ 1135/04 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה נ' הצוות המלווה לעניין תמ"א 18/א/31, פ"ד נט(4) 784, 794 (2005); בג"ץ 3917/14 פורום הארגונים למען יער ירושלים נ' הועדה הארצית לתכנון ולבניה תשתיות לאומיות (2014)).

18. ברם, הדילמות שבין צרכי פיתוח אל מול ערכי סביבה, כמו גם שאלות אחרות הנובעות מהליכי התכנון, הן שאלות תכנוניות מובהקות אשר ההכרעה בהן נמסרה בחוק למוסדות התכנון, בהתאם לסוג התכנית, ולא לבתי המשפט. וכפי שבית משפט זה הדגיש פעמים אין-ספור, אין בית המשפט משמש כ"מוסד תכנון על", אלא תפקידו לערוך ביקורת שיפוטית כדי להבטיח שהליכי התכנון התקיימו כדין.

"הלכה מושרשת עמנו היא כי בית משפט זה אינו 'מתכנן על' ולא ישים את שיקול דעתו תחת שיקול דעתם המקצועי של מוסדות התכנון הפועלים על פי חוק. לפיכך, התערבות בהחלטות מוסדות התכנון תיעשה במשורה, ורק באותם מקרים שבהם יתברר כי נפל פגם מהותי במעשה המינהלי כגון חוסר תום לב, ניגוד עניינים, משוא פנים או אם ימצא כי ההחלטה התכנונית שהתקבלה בסופו של דבר היא בלתי סבירה באופן קיצוני" (בג"ץ 8077/14 עיריית יוקנעם נ' המועצה הארצית לתכנון ולבניה, פסקה 42 (22.12.2015)).

וכן:

"כלל נקוט הוא בידינו כי בית-המשפט אינו שם עצמו בנעליהן של רשויות התכנון ואין הוא מעמיד את שיקול דעתו שלו תחת שיקול דעתן המקצועי של אותן רשויות. התערבותו של בית-המשפט בהחלטות של רשויות התכנון נעשית במשורה, בעילות מובהקות המצדיקות התערבות במעשה המינהלי, כגון: חריגה מסמכות, חוסר תום-לב או חריגה קיצונית ממתחם הסבירות" (ע"מ 2418/05 מילגרם נ' הוועדה המחוזית לתכנון ובניה ירושלים, פסקה 9 ((24.11.2005)).

ועוד באותה רוח:

"בית משפט זה עמד לא פעם על הגישה המרוסנת שיש לנקוט בה במסגרת הביקורת השיפוטית-המנהלית על החלטותיהן של רשויות התכנון בתחום שיקול דעתן... גישה מצמצמת זו יש לה טעם והגיון. תחום התכנון והבנייה מעורר תכופות שאלות מקצועיות מובהקות שהמקום הראוי לבררן הוא לפני הגופים המוסמכים. הליכי התכנון כוללים מנגנונים מובנים של השגה המאפשרים גם למתנגדים להשמיע את קולם... זאת ועוד: פתיחת פתח רחב מדי לביקורת שיפוטית עלולה לעכב ואף לטרפד דה-פקטו את היכולת לקדם פרויקטים חשובים, ללא הצדקה"

(בג"ץ 1880/07 אתרוג נ' ממשלת ישראל, פסקה 6
 ((17.6.2009).

עמדתי על הלכה זו לא מכבר בפרשה אחרת בה נתקפה החלטה של המועצה
 הארצית, ובין היתר שבתי והדגשתי כי -

"בית משפט זה קבע עוד בימי ראשית המדינה, וחזר ושנה
 שוב ושוב לאורך השנים, כי לא יתערב בהחלטות מוסדות
 התכנון המבוססות של שיקולים תכנוניים מובהקים.
 הרכבם ההטרוגני והמקצועי של מוסדות התכנון
 וההליכים הדיוניים המובנים לפיהם הם פועלים מבטיחים
 בירור מקצועי מקיף וראיה רחבה של מכלול ההיבטים
 והשיקולים התכנוניים. לפיכך, תפקיד הביקורת
 השיפוטית מתמקד בבחינת חוקיות ההליכים ודרכי קבלת
 ההחלטות על ידי מוסדות התכנון, והתערבותו של בית-
 המשפט בהחלטות מוסדות התכנון תיעשה במשורה, רק
 מקום בו נפל בהן פגם חוקי, על פי עילות הביקורת
 המצדיקות התערבות במעשה המינהלי, כגון: חריגה
 מסמכות, שיקולים פסולים או חריגה קיצונית ממתחם
 הסבירות (בג"ץ 102/52 ארגון בעלי המגרשים מעבר
 לירקון נ' שר הפנים, פ"ד ו 827 (1952); בג"ץ 595/75
 סלמן נ' הוועדה המחוזית לתכנון ולבניה ירושלים, פ"ד
 ל(3) 337, 345 (1976); בג"ץ 574/81 עיני בע"מ נ'
 הוועדה המקומית לתכנון ולבניה, פ"ד לו(3) 169, 173
 (1982); בג"ץ 565/86 שמרת קיבוץ השומר הצעיר נ'
 ועדת הערר לענייני קרקע חקלאית, פ"ד מא(4) 722, 726
 (1987); בג"ץ 10242/03 מילובלובסקי נ' המועצה
 הארצית לתכנון ולבניה, פ"ד נח(6) 673 (2004); עע"מ
 2418/05 מילגרום נ' הוועדה המחוזית לתכנון ובניה
 ירושלים, פסקה 9 (24.11.2005); בג"ץ 1166/07 וייסנר
 נ' הוועדה לתכנון ולבניה לתשתיות לאומיות
 (4.2.2008); עע"מ 9057/09 איגנר נ' השמורה בע"מ,
 פסקה 20 (20.10.2010); ע"א 8626/06 פורמה נ' הוועדה
 לבניה למגורים ולתעשייה, פסקה 5 (3.4.2008); ועוד
 רבים זולתם" (בג"ץ 2535/18 עיריית רמלה נ' הוועדה
 הארצית לתכנון ובניה של תשתיות לאומיות, פסקה 27
 (21.5.2019), להלן: ענין עיריית רמלה).

19. הלכה זו של אי התערבות בשיקול הדעת התכנוני חלה במשנה-תוקף מקום
 שהעתירה תוקפת החלטה של המועצה הארצית לתכנון ולבניה, שהיא מוסד התכנון

המקצועי העליון, ואשר בין חבריה מיוצגים כלל האינטרסים הנדרשים להליך התכנוני, לרבות אלה הנוגעים לערכי סביבה וטבע -

”אכן הכלל לפיו אין בית המשפט מחליף את שיקול דעתן המקצועי של רשויות התכנון בשיקול דעתו חל על כל מוסדות התכנון. אך הוא חל ביתר שאת על החלטת גוף התכנון העליון - המועצה הארצית...” (עע”ם 9057/09 איגנר נ’ השמורה בע”מ, פסקה 20 (20.10.2010)).

וראו עוד: ענין עיריית רמלה, בפסקה 28; בג”ץ 8160/13 ועד תושבי שכונת עין כרם נ’ ממשלת ישראל, פסקה 3 (1.5.2014); בג”ץ 917/17 ועד מקומי בית חירות נ’ ממשלת ישראל, פסקה 3 (19.12.2017); בג”ץ 5636/13 מתיישבי תימורים – ישוב קהילתי, אגודה שיתופית נ’ הועדה הארצית לתכנון ובניה של תשתיות, פסקה 7 (20.5.2014); בג”ץ 3917/14 פורום הארגונים למען יעד ירושלים נ’ הות”ל, פסקה 5 (17.12.2014); בג”ץ 6942/15 בן משה נ’ הוועדה הארצית לתשתיות לאומיות (20.11.2016); בג”ץ 8691/15 מועצה מקומית בענה נ’ ממשלת ישראל, פסקה 15 (21.12.2016).

20. ובחזרה לענייננו. כפי שצינתי לעיל, לאחר עיון ובחינה של טענות העותרות והמענה להן מטעם משיבי המדינה לא מצאתי בטענות העותרות כל עילה שיש בה כדי להצדיק את התערבותנו.

כאמור, הטענות העיקריות של העותרות מתמקדות בסתירה, לטענתן, בין הוראות בתכנית דנן, תמ”מ 1/30/1, לבין הוראות תמ”א 35, ולצד זאת הועלו טענות לפגמים בהליך אישור התכנית. אעמוד להלן בתמצית על טענות אלה.

21. אשר לטענה כי לפי תמ”א 35 אישור פיתוח עירוני חדש מותנה במיצוי עתודות הבניה הקיימות, וכי התנאי אינו מתקיים בענייננו. עיון בהוראות תמ”א 35 אינו תומך בטענה זו. תמ”א 35 אינה מתנה פיתוח עירוני חדש במיצוי עתודות הבניה הקיימות, כטענת העותרות, אלא קובעת כי יש לשקול ענין זה -

”מוסד תכנון הדין בתכנית לתוספת שטח לפיתוח או לבינוי יחליט על הפקדתה רק לאחר ששקל את הצורך בחידוש עירוני ובהרווית הבינוי הקיים ואת האפשרות לבצעם, כתנאי לתוספת שטח לפיתוח או לבינוי” (סעיף 6.5.1).

בענייננו, סוגיה זו אכן נדונה ונשקלה לאורך כל הליכי התכנון, ולמעשה עמדה במוקד הדיונים בתכנית, וההכרעה לטובת קידומה נפלה משהוברר כי אין די בעתודות הבניה הקיימות לצרכי העיר, וכי אישורה חיוני גם כקרקע משלימה להתחדשות עירונית בתוך שטחי הפיתוח הקיימים. דברים אלה קיבלו ביטוי הן בדיוני הולנת"ע והמועצה הארצית והן בהחלטת האישור של התכנית.

22. אשר לגודל "השטח הפתוח המיוחד" שנקבע בתכנית, הקטן מהשטח שיועד לפיתוח. גם כאן עיון בהוראות תמ"א 35 מעלה כי אין מדובר בחובה מנדטורית לשטח זהה. וכך נקבע לענייננו בסעיף 7.1.1 לתמ"א 35, שכותרתו "תכנית מתאר מחוזית לתוספת שטח לפיתוח" -

"ב. היקף שטח פתוח מיוחד לא יפחת מתוספת השטח לפיתוח באותה תכנית.

...
ה. על אף האמור בס"ק ב' ו-ג', רשאית המועצה הארצית להפקיד תכנית מתאר מחוזית הכוללת שטח פתוח מיוחד בהיקף קטן יותר אם התקיימו התנאים הבאים:

1. ההפחתה דרושה כדי לאפשר פיתוח שיתאים להיקף האוכלוסייה הצפוי באותו מירקם.
2. המועצה שוכנעה כי קיים שטח פתוח הנותן מענה לפעילויות הפנאי והנופש הנדרשות לאוכלוסיית המרקם.
3. ..."

הנה כי כן, גם בענין זה מסור שיקול דעת למועצה הארצית להפקיד ולאשר תכנית מתאר מחוזית הכוללת שטח פתוח מיוחד בהיקף קטן יותר אם התקיימו התנאים שנמנו בתכנית; ובענייננו המועצה הארצית סברה כי אלה אכן מתקיימים (התנאי בס"ק 3 שם אינו רלבנטי למקרה דנן), ואין עילה להתערב בהכרעה תכנונית זו.

23. הטענה השלישית של העותרות לסתירה להוראות תמ"א 35 מתייחסת לחיץ הנדרש לפי תמ"א 35 בין השטח לפיתוח עירוני שלפי התכנית דנן לבין מושב אורה.

בהתאם לתמ"א 35 נדרש "חיץ של מרחב פתוח" בין "מכלול כפרי מוגן" לבין סביבתו, אשר מטרתו "שימור אופיו של יישוב כפרי המצוי במרקם עירוני" (דברי ההסבר לתמ"א). ואולם, תמ"א 35 אינה קובעת הוראות לגבי מרכיבי החיץ או גודלו, ואלה אמורים להיקבע בכל תכנית בהתאם לנסיבות ולתנאים הספציפיים של כל יישוב כפרי. בענייננו, התכנית קבעה "חיץ של מרחב פתוח" בין תחום התכנית למרחב הכפרי המוגן,

תוך שנקבע על ידי המועצה הארצית כי פרטי החיץ ייקבעו במסגרת התכנית המפורטת, בהתאם להוראות תמ"א 35 ותמ"מ 1/30/1. במסגרת התכנית המפורטת אכן נקבעו על ידי הוועדה המחוזית הפרטים וההוראות בנוגע לחיץ, וכאמור בענין זה תלויים ועומדים עררים בפני המועצה הארצית.

נוכח האמור, איני סבור כי נפל פגם בהחלטת המועצה הארצית להותיר את קביעת פרטי החיץ להסדרה במסגרת התכנית המפורטת, כפי שאכן נעשה. אין בכך משום התפרקות מסמכות, כנטען, ובמיוחד כך בענייננו כאשר ממילא ההכרעה הסופית לענין החיץ תיעשה על ידי המועצה הארצית במסגרת הכרעתה בעררים לענין זה.

אשר לטענות העותרות לגופן לענין מרכיבי החיץ שנקבעו - בדין טענה המדינה כי מדובר בעתירה מוקדמת, שכן העררים בענין זה טרם הוכרעו, וטענות העותרות שמורות להן לאחר קבלת ההכרעה.

24. ואשר לטענה לפגיעה כלכלית במושב אורה. אכן, התכנית "נוגסת" במספר חלקות שייעודן חקלאי בשולי שטחי המושב, אשר על פי חוות דעת שמאית נמצא שאינן משמשות בפועל, לפחות ברובן, לחקלאות. מכל מקום, דיני התכנון והבניה מקנים זכות לפיצויים לבעל זכות במקרקעין שנפגעו מהוראות תכנית שלא בדרך הפקעה (סעיף 197 לחוק), ואין בעצם הפגיעה הכלכלית על ידי תכנית כדי לשלול את אישורה. המדובר בשאלה תכנונית מובהקת הנבחנת במסגרת מכלול הוראות התכנית. אציין כי סוגיית הפגיעה הכלכלית במושב נדונה ארוכות בהליכי אישור התכנית דנן, כמו גם במסגרת הדיון וההחלטה בהתנגדויות לתכנית המפורטת.

25. מכאן לטענות בדבר הפגמים הדיוניים.

א. עיון במסמכים - הטענה לענין זה היא כי מסמכים שהוגשו לחוקר, לבקשתו, על ידי הוועדה המחוזית בנוגע למיצוי עתודות הבניה בירושלים, לא נמסרו לעותרות, ובכך נפגעה זכות הטיעון שלהם. אין בידי לקבל טענה זו. בהתאם לחוק, "כל מעונין בקרקע, בבנין או בכל פרט תכנוני אחר הרואה את עצמו נפגע על ידי תכנית מיתאר מחוזית או מקומית או תכנית מפורטת שהופקדו, רשאי להגיש התנגדות להן" (סעיף 100 לחוק). לצורך כך זכאי "המעוניין" לעיין בתכנית שהופקדה. אין כל הוראה בחוק או בתקנות בדבר גילוי מסמכים כללי (תקנות התכנון והבניה (סדרי נוהל בהתנגדויות לתכנית, סמכויות חוקר וסדרי עבודתו), התשמ"ט-1989).

"המעוניין" רשאי כמובן, מעבר לעיון במסמכי התכנית, לפנות לרשות שבידה מידע רלבנטי בבקשת חופש מידע, אך אין בענין זה, כמו בכל הליך שימוע אחר, חובת גילוי כללית אפריורית על ידי הרשות (השוו למשל: בג"ץ 448/87 נקש נ' שר המשפטים, פ"ד מא(2) 813, 817 (1987)). מכל מקום, כעולה מדו"ח החוקר, חוות דעתו לענין מיצוי עתודות הבניה הסתמכה בין היתר על מסמכים ודו"חות ציבוריים שהיו זמינים לעותרות לשם גיבוש טענות התנגדותם לתכנית, והן לא הצביעו על מידע קונקרטי שנשלל מהן שהיה בו כדי לפגוע בזכות ההתנגדות שלהן.

ב. זכות טיעון בפני המועצה הארצית - ברי כי מינוי חוקר לפי סעיף 107א לחוק לשמיעת ההתנגדויות שהוגשו למוסד התכנון והגשת דו"ח והמלצות למוסד התכנון מהווה הליך חלופי לשמיעת ההתנגדויות על ידי מוסד התכנון עצמו. זו תכליתו וזו מהותו של מוסד "החוקר" שכונן בחוק, שנועד לסייע למוסד התכנון בטיפול בהתנגדויות שהוגשו לתכנית, מקום שמספר ההתנגדויות או מהותן מצדיקים זאת, ואין לקבל כי למתנגד עומדת זכות ל"כפל שימוע" – הן בפני החוקר והן בפני מוסד התכנון. זו גם ההלכה הכללית, לפיה זכות הטיעון לא חייבת להתבצע בפני בעל הסמכות עצמו, אלא הוא רשאי להסמיך מי מטעמו לשמיעת הטענות (ראו למשל: בג"ץ 6/88 אברביה נ' בית הדין הארצי לעבודה, פ"ד מב(4) 647, 657 (1989); בג"ץ 5445/93 עיריית רמלה נ' שר הפנים פ"ד נ(1) 397, 403 (1995); ובג"ץ 6268/00 קיבוץ החותרים אגודה שיתופית חקלאית רשומה נ' מינהל מרקעי ישראל, פ"ד נה(5) 639, 662-663 (2001), והאסמכתאות הנוספות הנזכרות שם). וכך אכן נהוג במקרים רבים.

ג. קידום במקביל של התכנית המפורטת - התכנית המפורטת לא קודמה במקביל אלא במדרג (פסקאות 6-10 לעיל), תוך שהובהר כי היא לא תאושר אלא בכפוף ולאחר אישור התיקון לתמ"מ, והיא אכן אושרה רק לאחר אישור תמ"מ 1/30/1 על ידי המועצה הארצית. מכל מקום, סדר קידום תכניות הוא ענין לשיקול דעת מקצועי בהתאם לנסיבות, ואין מקום לקביעת כללים נוקשים בכגון דא. אציין כי בפועל פרקטיקה כזו אינה חריגה, כמפורט בתגובת המדינה. בענייננו, כמצוין בראשית הדברים, נשקל תחילה קידום התכנון כולו במסגרת תכנית ותמ"לית אחת, מכוחה ניתן להוציא גם היתרי בניה, אך לבסוף הוחלט על תכנון נפרד של תיקון לתמ"מ לצד תכנית מתאר מקומית-מפורטת. בנסיבות דנן איני סבור שנפל פגם בכך שהתכניות קודמו בד בבד לשם זירוז וייעול ההליך, תוך כפיפות ברורה של התכנית המפורטת להוראות התיקון לתמ"מ. אזכיר גם, כי עתירה לענין זה של מושב אורה

נמחקה בהסכמה תוך שהובהר כי התכנית המפורטת לא תאושר אלא לאחר ובכפוף לאישור התיקון לתמ"מ (פסקה 10 לעיל).

ד. קידום במקביל של הליך שינוי גבולות - במצב בו הטעם לשינוי גבולות השיפוט המוניציפליים נובע משיקולים תכנוניים, כפי המקרה דנן, מדובר במהלך אחד כולל, ולא ברורה הטענה כי יש להקדים דווקא את הליך שינוי הגבולות להליך התכנוני, שכן באותה מידת הגיון ניתן לטעון ההיפך, שהרי שני ההליכים כרוכים זה בזה. מטעם זה, הדרך שננקטה של קידום שני ההליכים במקביל נראית בנסיבות הענין כדרך ההגיונית והסבירה. וכבר נפסק לענין זה כי -

"מקובלת עליו טענת המשיבים כי ההחלטה בדבר סדר ההתקדמות בשני המסלולים, התכנוני והמוניציפלי, עניינה במישור שיקול הדעת והסבירות והיא אינה נעוצה במישור הסמכות. המשיבים טענו, כחיזוק לעמדתם, כי הטעמים להכללת שטחי המחלוקת בתוכנית המחוזית הם שיקולים תכנוניים מובהקים" (בג"ץ 8824/13 כפר הס מושב עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ נ' שר הפנים, פסקה 23 (25.7.2016)).

ה. הפקדה מחדש או הליך התנגדות מחדש - אין ממש גם בטענה כי העתקת מיקום "השטח הפתוח המיוחד" בתכנית הצדיקה הפקדה מחדש של התכנית או הליך התנגדות מחדש, כפי שגם נקבע על ידי החוקר שדן בטענה זו של העותרות. השינוי במיקום "השטח הפתוח המיוחד" בא בין היתר בעקבות התנגדויות שהועלו על ידי העותרות, והשטח אליו הועתק הוא שטח שיעודו המקורי בתמ"מ 30/1 (פארק מטרופוליני) ממילא תואם את הייעוד כשטח פתוח. בנסיבות אלה אין כל טעם ותוחלת, וממילא אין הצדקה למתן אפשרות להליך התנגדות נוסף לפי סעיף 106(ב) לחוק - המיועד, לפי לשונו, למקום בו נמנעה מאדם הגשת התנגדות, מאחר והפגיעה בו נוצרה רק בעקבות קבלת ההתנגדות שהוגשה - ובוודאי שאין מדובר בענייננו בשינוי מהותי של התכנית העשוי במקרים חריגים להצדיק הפקדה מחדש של התכנית.

26. העולה מן המקובץ, כי העותרות לא השכילו לבסס עילה משפטית להתערבותנו, ולא הצביעו על פגם משפטי בהחלטות המועצה הארצית או בהליכי אישור התכנית, וממילא אין מנוס מדחיית העתירות.

כפי שצוין בראשית הדברים, המדובר למעשה במחלוקת - לגיטימית כשלעצמה - לגבי האיוון הראוי במקרה דנן בין צרכי הפיתוח לבין ערכים של שמירת הטבע והסביבה. הכרעה מעין זו היא במהותם של הליכי התכנון, ושיקול הדעת להכריע בדילמות מסוג זה מסור למוסדות התכנון, שתפקידם ומומחיותם בכך. בית המשפט לא ייטה להחליף את שיקול דעתם המקצועי של מוסדות התכנון בשיקול דעתו הוא, אלא אם הוכח כי נפל בהחלטותיהם פגם חוקי, על פי עילות הביקורת המצדיקות התערבות כמעשה המינהלי, כגון: חריגה מסמכות, שיקולים פסולים או חריגה קיצונית ממתחם הסבירות. לא זה המקרה שלפנינו.

27. אשר על כן אציע לחבריי כי נדחה את העתירות. כל אחת מהעותרות תישא בהוצאות משיבי המדינה בסך 10,000 ₪. העותרת בכג"ץ 4457/19 תישא בנוסף גם בהוצאות המשיבה 5 בעתירתה בסך 4,000 ₪.

ש ו פ ט

הנשיאה א' חיות:

אני מצטרפת למסקנתו של חברי השופט מ' מוזז לפיה דין העתירות להידחות. אכן, בית משפט זה אינו "מתכנן על" ואינו ממיר את שיקול דעתו של מוסד התכנון בשיקול דעתו שלו אלא במקרים חריגים המצדיקים זאת על פי כללי המשפט המנהלי (עע"ם 1036/16 נציגות הבית המשותף ברחוב השונית 10, הרצליה נ' משרד התיירות, פסקה 59 (27.5.2018); עע"ם 7737/14 עיריית יוקנעם נ' המועצה הארצית לתכנון ולבניה, פסקה 42 (22.12.2015); עע"ם 317/10 שפר נ' ניב, פסקה 17 (23.8.2012); ע"א 5927/98 בחוס נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבניה, חיפה, פ"ד נז(5) 752, 760 (2003)). זוהי המדיניות הנקוטה על ידינו כאשר למכלול הסוגיות המסורות לשיקול דעתם המקצועי של מוסדות התכנון ובהן גם סוגיות הנוגעות לאיוון הנדרש בין צרכי פיתוח לערכי טבע ונוף ושמירה על הסביבה.

אכן, שיקולים סביבתיים יש להם חשיבות ובית משפט זה אף עמד בעבר על ההשלכות ארוכות הטווח ולעיתים בלתי הפיכות העלולות להיגרם כתוצאה מפגיעה בערכי טבע מוגנים בציינו:

"להיבט זה של אי-הפיכות או למצער של השלכות ארוכות טווח ישנה חשיבות מיוחדת במדינת ישראל בשל היותה מדינה קטנה וצפופה, שבה החלטות תכנוניות

וסביבתיות שגויות עלולות להנציח פגיעות משמעותיות בערכי טבע ונוף ולהשפיע על בריאות התושבים ללא אפשרות של תיקון" (בג"ץ 9409/05 אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנה על הסביבה נ' הוועדה הארצית לתכנון ובנייה של תשתיות לאומיות, פ"ד סד(2) 316, 336-335 (2010); ראו גם עע"מ 2605/18 עיריית חיפה נ' המועצה הארצית לתכנון ובניה, פס' 54 לחוות דעתו של השופט ע' פוגלמן (28.07.2019); והשוו לפסק דיני בעניין עע"מ 8411/07 מעוז דניאל בע"מ נ' אדם טבע ודין – אגודה ישראלית להגנת הסביבה (28.1.2010)).

המחוקק סבר אף הוא כי יש ליתן משקל נכבד לשיקולים סביבתיים וקבע הוראות שונות אשר נועדו להבטיח ששיקולים אלה יישמעו במסגרת ההליך התכנוני. כך, למשל, חוק התכנון והבניה, תשכ"ה-1965 כולל מספר הוראות העוסקות במינוי נציגים של רשויות הסביבה במוסדות תכנון שונים (ראו למשל סעיפים 2(ב)(5), 2(ב)(13), 6א(8), 7(א)(2) ו-18(ב)(1) לחוק; לסקירת החקיקה העוסקת בהגנה על הטבע בדיני התכנון והבניה ראו דניאל פיש, דיני איכות הסביבה בישראל, 716-733 (מהדורה שנייה, 2014); כן ראו סעיף 9.7.2 לתמ"א 35).

במקרה דנן אני סבורה כחברי שלא הוצגה בפנינו עילה מבוררת המצדיקה התערבות בשיקול הדעת המקצועי של מוסדות התכנון ובראשן המועצה הארצית. כמו כן, מקובלת עלי קביעתו של חברי כי בכל הנוגע ל"חיץ של מרחב פתוח" הנדרש בהתאם לתמ"א 35 בין "מכלול כפרי מוגן" ובין סביבתו, טענותיהן של העותרות שמורות להן במסגרת העררים שהוגשו בעניין זה.

ה נ ש י א ה

השופט נ' סולברג:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט מ' מזוז.

ניתן היום, כ"ד באייר התש"ף (18.5.2020).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ה נ ש י א ה

מרכז מידע, טל' 077-2703333 *3852 ; אתר אינטרנט, <http://supreme.court.gov.il> אב 19043750_B15.docx